

Эспедициялық дәрілік өсімдік шикізатының қорын зерттеу.

Студент: Тұрған Ұлдан

Топ: 003-02

Курс: 5

Факультет: Фармация

- Денсаулық сақтау ұйымдарының ең бірінші міндеттерінің бірі болып дәрілік өсімдіктерді жан – жақты зерттеу және олардың түрлерін ашу болып табылады. Қазіргі уақытта фармацевтикалық өндірісте көптеген дәрілік өсімдік шикізатына жетіспеушіліктер болып жатыр. Бұның негізгі себебі ретінде -қордағы шикізаттар туралы мәліметтің аздығы және карталардың толық аумақты қамтымағындығы. Бұл мәселелердіретінде экспедициялық зерттеулер арқылы шешуге болады.

- Экспедициялық зерттеу-қандайда бір аумақтың өсімдігін зерттеу, ол жайлы толық мәлімет жинастыру, картасын сызу, қорын анықтау міндеттерімен айналысатын зерттеу жұмыстары.

Негізгі міндеттері

- Дәрілік өсімдік шикізатын, әсіресе сирек, жойылып бара жатқан, сұранысқа ие алқаптарды табу;
- Сұранысы бар өсімдік шикізаттары жайлы жыл сайынға дайындау көлемін, биологиялық эксплуатациялық қорларын анықтау және бақылау;
- Сирек жойылып бара жатқан шикізат түрлерін, мәдени түрде өсіру немесе қорықтар, арнайы жерлер-платацияларды құру бойынша ұсыныстар әзірлеу;
- Жабайы өсетін ДӨШ қорын зерттеу жұмысын биологиялық, табиғатты қорғау және экономикалық тұрғыда бір –бірімен тығыз байланыстыра отырып қарау.

- Экспедициялық зерттеу негізгі 4 этаптан тұрады:
- а) қортану зерттеуіндегі объектілерді іріктеп алу;
- б) дайындық жұмыстары;
- в) керекті мәліметтерді жинау;
- г) зерттеу барысындағы жиналған мәліметтерді өңдеу және есеп құжаттарын құру.

- Қортану зерттеуіндегі объектілері. ТМД елдері бойынша қазіргі уақытта жабайы өсетін дәрілік өсімдіктердің 60 түрі белгілі. Олардың көпшілігі мәдени өсімдік деп те саналады, сондықтан оларды табиғатта жинау маңызды емес (валериана, синюха).
- Кейде Қызыл кітапқа енген дәрілік өсімдікті зерттеу де өте маңызды. Не болмаса қажетті деген жабайы өсетін дәрілік шөптің қорын анықтаулары да мүмкін.

- Дайындық жұмыстары.
- Дайындық жұмыстарының бірініші этабында зерттеудің міндеттері айқындалады. Көптеген жағдайда бұл дәрілік шикізаттың қорын бағалау немесе жыл сайынғы дайындауға қажетті көлемді анықтау. Міндеттері мен қатар бұл зерттеудің мерзімі де анықталады.

- Дала жұмыстарын бастамас бұрын барлық мәліметтер жиналып, картографиялық материал дайын болу керек. Ең бірінші, зерттелгелі отырған өсімдік жайлы бар мәлімет: қай тұқымдасқа жатады, қайда өсуі мүмкін, өсуіне қолайлы жерлер қай мекен деген сияқты сұрақтармен жиналады.
- Ботаникалық ұйымдарда жиналған мәліметтерге сүйене отырып, соңғы 5 жылғы мәліметтер ғана жиналады.
- .

- Картографиялық картаны дайындау да маңызды. Ол үшін топографиялық картаны алады. (1 : 2 500 000; 1 : 600 000; 1 : 300 000 –бұл масштабтар ыңғайлы болып келеді). Екінші кезекте орта масштабтағы геоботаникалық картаны да алған дұрыс. Карталар жұмыс барысын орындау барысында бағыттарды айқындауға, өсімдік көлемін анықтауға мүмкіндік береді.

- Осы жиналған мәліметтер бойынша зерттеу бағыты анықталады. Бұл бағыт дәрілік өсімдік өсетін көп мөлшердегі аумақты қамтуы қажет.
- Дәрілік өсімдік шикізатының қорын анықтау жұмысын екі әдіс арқылы анықталады:
  - 1) Белгілі бір қопадағы қорды анықтау;
  - 2) негізгі аумақ арқылы қорды бағалау.

- Далалық зерттеулер. Ол үшін арнайы экспедиция құрылады. Олар арнайы түрде құрал-жабдықтармен жабдықталады. Далалық зерттеу барысында дайыдық кезеңіндегі мәліметтер қолданылады. Бұл этаптағы маңызды міндеті болып дәрілік өсімдік қорының шекарасын анықтау, қор мөлшерін анықтау немесе бағалау болып табылады. Анықталған мәліметтерді топографиялық картаға арнайы белгілер бойынша түсіреді.
- Кейде өсімдікер біркелкі өспесе картаға белгілі дақтар арқылы белгілейді. Ал аумақтың мөлшерін анықтау үшін ар түрлі әдістермен анықтап, кіші көлемде картаға түсіреді.

КАРТА РАСТИТЕЛЬНОСТИ
Масштаб 1:2 400 000

У С Л О В Н Ы Е З Н А К И

Высоногорная растительность

- 1 Несомкнутые группировки высокогорных растений, фрагменты горных тундр, альпийских луговин в приледниковых районах
- 2 Остепненные варианты злаково-нобрезиевых тундр
- 3 Дриадовые, мохово-лишайниковые и осиново-моховые заболоченные тундры
- 4 Луговые осиново-дерновиннозлаковые, осиново-нобрезиевые тундры
- 5 Субальпийские высокоотравные и низкотравные альпийские луга в сочетании с ерниками
- 6 Горные таежные, подтаежные и черневые леса, кустарников, луга, болота
- 7 Темнохвойные высокоотравные, листовично-недровые травяные и производные березово-осиновые леса и луга на их месте
- 8 Еловые, лиственнично-еловые кустарниковые зеленомошные
- 9 Темнохвойные, лиственнично-недровые кустарничково-зеленомошные и производные березово-осиновые на их месте

РАСТИТЕЛЬНОСТЬ ГОР

- 9 Лиственничные кустарничково-зеленомошные
- 10 Лиственничные, березово-лиственничные кустарничковые, травяные в сочетании с луговыми, степными и лугами
- 11 Сосновые, березово-сосновые кустарничково-травяные
- 12 Осново-пихтовые высокоотравные черневые и производные березово-осиновые на их месте с зарослыми кустарников и высокоотравными лугами
- 13 Леса (ель, пихта, лиственница, береза)-кустарничково-лугово-болотная растительность по долинам рек
- 14 Горные степи в сочетании с лесами
- 15 Осново-новильно-богаторазнотравные луговые степи в сочетании с кустарниками и березово-лиственничными лесами северных склонов
- 16 Разнотравно-новильные, разнотравно-новильно-можжевелниковые степи в сочетании с кустарниками и березово-лиственничными лесами северных склонов
- 17 Кустарниковые разнотравно-галечничково-новильные степи в сочетании с кустарниками, лиственничными и елово-лиственничными лесами северных склонов

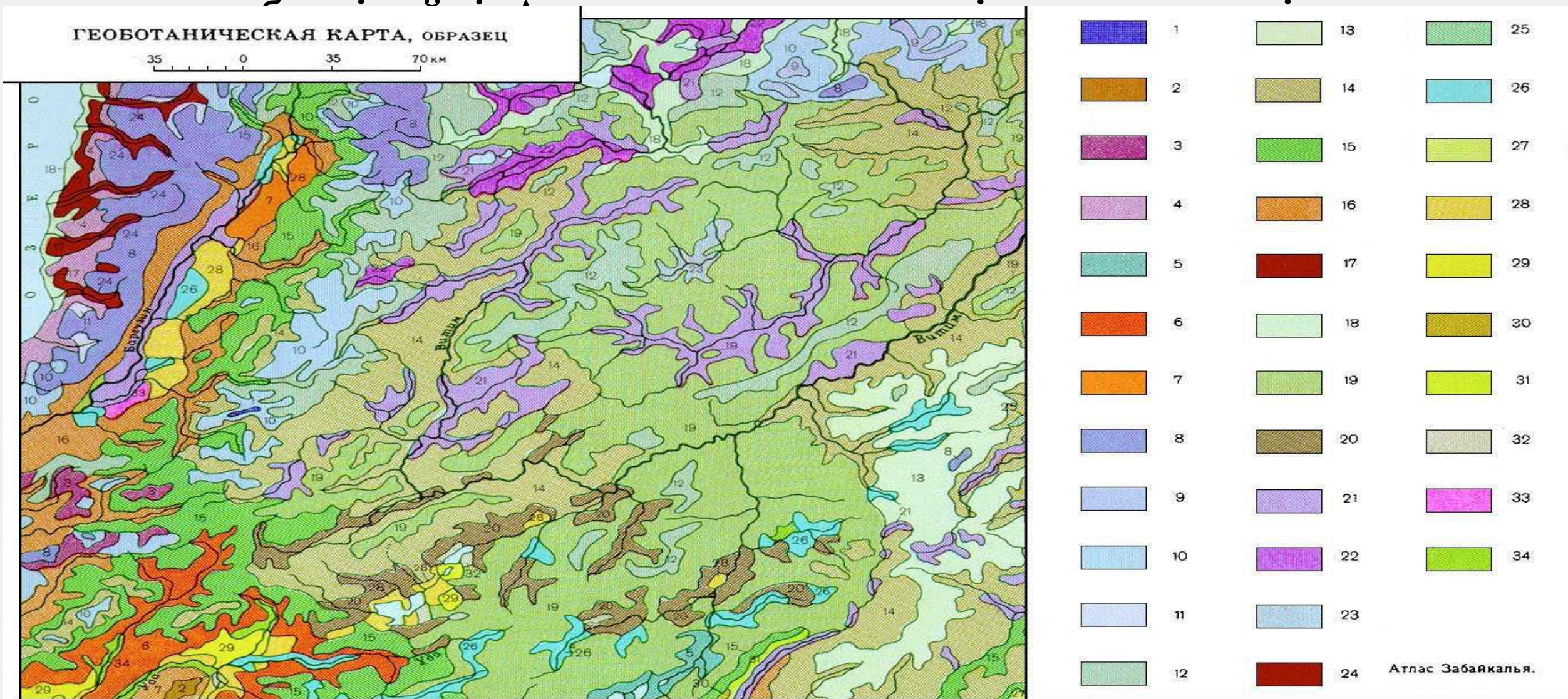
Горные степи

- 17 Злаково- или осиново-перисто-новильно-богаторазнотравные луговые степи в сочетании с кустарниками
- 18 Разнотравно-новильные степи и остепненные луга в сочетании с кустарниками
- 19 Мелнодерновиннозлаковые, поlyingно-осочково-мелнодерновиннозлаковые и тырсово-мелнодерновинно-злаковые сухие степи
- 20 Галечничковоковыльные, поlyingно-осочково-галечничковоковыльные опустыненные степи
- 21 Злаково-поlyingно-галечничково-новильные, трагакантовые опустыненные степи в сочетании с мелнодерновиннозлаковыми сухими степями
- 22 Чиево-волоснецовые галофитные сообщества в комплексе с галечничково-новильными степями

Специальное содержание карты разработано И. В. Корыл и кандидатом биологических наук Г. Н. Огурцова.

- Кейде өсімдікер біркелкі өспесе картаға белгілі дақтар

- Зерттеу барысындағы барлық жиналған мәліметтер, карталар құнды мәлімет ретінде жинастырылып, есеп құжаттарын құруға мүмкіндік береді. Ал экспедиция есебі жабайы өсетін дәрілік өсімдік шикізатын фармацевтикалық өндірісте маңызды рөл атқаруы мүмкін